zsds

združenje svetov delavcev slovenije

Aktualnosti za člane združenja

1. Stališče ZSDS glede Priporočil dobre prakse sodelovanja delavcev v organih nadzora, ki so jih pripravili v Združenju nadzornikov Slovenije
2. Predstavitev direktive (EU) 2023/970 o preglednosti plačil in napoved izobraževanj na to temo
3. Volitve v predsedstvo ZSDS

zsds
združenje svetov delavcev slovenije

1. Oblikovanje stališč ZSDS glede »Priporočil dobre prakse sodelovanja delavcev v organih nadzora«, ki so jih pripravili v Združenju nadzornikov Slovenije

zsds
združenje svetov delavcev slovenije

Uvod: kje se ZSDS in ZNS konceptualno razhajata?

Ključni problem: **razumevanje vloge delavskega predstavnika**.

ZNS izhaja predvsem iz logike:
delavski predstavnik = član organa nadzora, ki ima dodatno poznavanje zaposlenih in notranjih procesov.

ZSDS izhaja iz logike:
delavski predstavnik = polnopravni član organa + zastopnik interesov zaposlenih.

Gre za razliko med **delničarskim** in **deležniškim** razumevanjem korporacijskega upravljanja.

zsds
združenje svetov delavcev slovenije

Delničarski in deležniški model korporativnega upravljanja

Bistvena razlika je v vprašanju: **čigavim interesom naj prvenstveno služi korporacijsko upravljanje?**

ZNS izhaja iz **delničarskega (kapitalsko-lastniškega) koncepta korporacijskega upravljanja** (angl. *shareholder primacy*).

- Namen družbe je razumljen predvsem kot ustvarjanje oziroma maksimiranje vrednosti za delničarje, management pa je konceptualno usmerjen predvsem k njihovim interesom.
- Gospodarska družba je instrument delničarjev oziroma drugih družbenikov – vlagateljev finančnega kapitala za zadovoljevanje njihovih profitnih interesov.

ZSDS izhaja iz **sodobne teorije deležnikov** (angl. *stakeholder theory*).

- Upravljanje mora upoštevati interese različnih skupin, ki so bistveno povezane z delovanjem družbe: poleg delničarjev tudi zaposlenih, upnikov, dobaviteljev, kupcev, lokalne skupnosti itd.
- Korporacijo razume kot mrežo razmerij med deležniki in zavrača tezo, da je maksimiranje premoženja delničarjev edini ali nujno nadrejeni cilj korporacijskega upravljanja.
- Delavsko soupravljanje je integralna sestavina sodobnega korporacijskega soupravljanja.

zsds
združenje svetov delavcev slovenije

Delničarski in deležniški model korporativnega upravljanja

Shareholder primacy	Stakeholder theory
v ospredju so delničarji/družbeniki	v ospredju je več skupin deležnikov
privilegiran je interes finančnega kapitala	interesi različnih deležnikov se upoštevajo in uravnotežujejo
zaposleni so predvsem ena od pogodbenih skupin	zaposleni so samostojna ključna deležniška skupina
participacija zaposlenih je lahko predvsem koristna za uspešnost družbe	participacija ima tudi samostojno legitimacijsko podlago
tipično vprašanje: »Kako to koristi družbi oziroma delničarjem?«	tipično vprašanje: »Kako je treba pri odločanju uravnotežiti legitimne interese deležnikov?«

Bistveno razhajanje ni toliko vprašanje, kdo je lastnik družbe, ampak predvsem vprašanje, ali imajo interesi zaposlenih v korporacijskem upravljanju samostojno legitimnost ali pa se upoštevajo predvsem toliko, kolikor služijo vnaprej opredeljenemu interesu družbe oziroma kapitala.

Zaposleni kot nosilci intelektualnega (tj. človeškega in strukturnega) kapitala

The Skandia Value Scheme

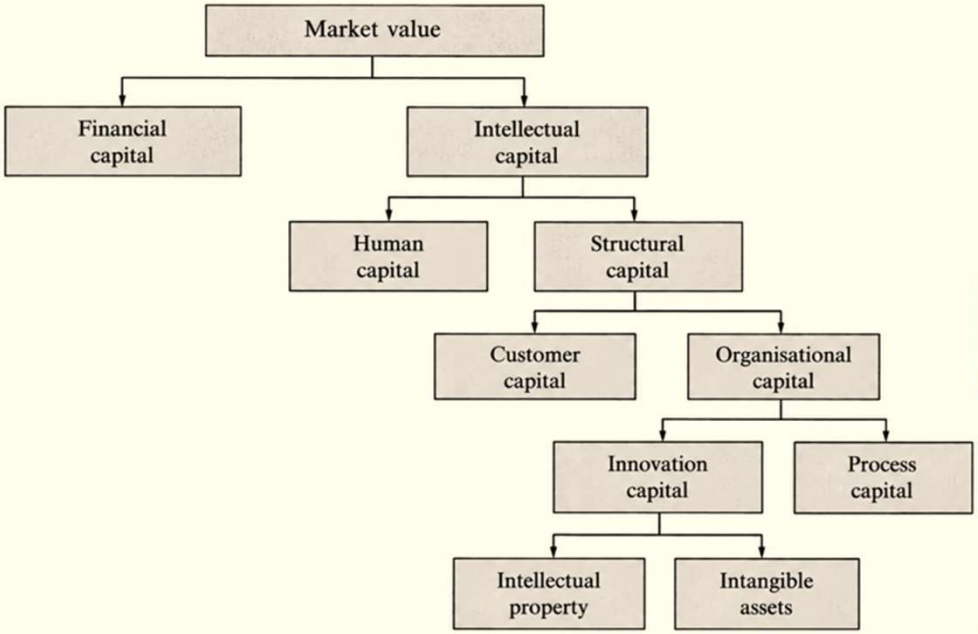

Source: Edvinsson, L. (1997). Developing intellectual capital at Skandia. *Long Range Planning*, 30(3), p. 369.

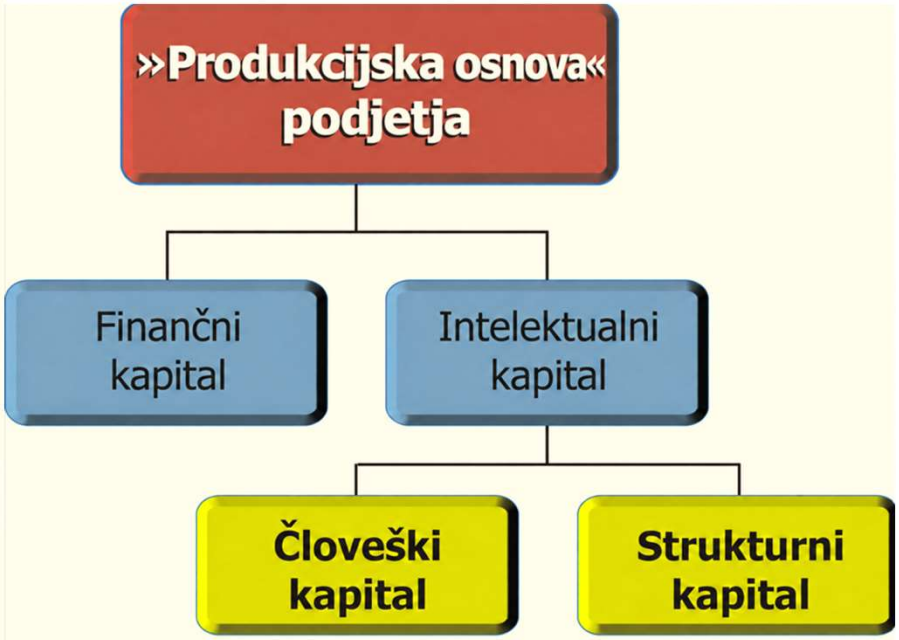

zsds
združenje svetov delavcev slovenije

Interes družbe in interesi zaposlenih

interes družbe = dobiček = interes delničarjev?

Interes kapitala NI splošni interes družbe.

Deležniška teorija: interes družbe lahko razumemo kot **samostojen oziroma integrativen interes trajnega in uspešnega delovanja družbe**, pri oblikovanju katerega se upoštevajo različni legitimni interesi: kapitala, zaposlenih, upnikov, kupcev in drugih deležnikov.

To ne pomeni, da so vsi njihovi interesi vedno enaki ali da imajo vsi enako pravno težo. Pomeni pa, da interesa ene skupine – zlasti delničarjev – ni mogoče avtomatično razglasiti za interes družbe kot take.

Če interes družbe enačimo z interesom kapitala, smo že v izhodišču sprejeli koncept shareholder primacy. Če pa interes družbe razumemo kot samostojen interes trajnega razvoja družbe, se odpre prostor za uravnoteževanje legitimnih interesov različnih deležnikov.

zsds
združenje svetov delavcev slovenije

Razmerje s svetom delavcev: neodvisnost ≠ odrezanost

Interes kapitala NI splošni interes družbe.

ZSDS ne trdi, da član nadzornega sveta ni dolžan ravnati v dobro družbe. Seveda je. Sporno pa je, če se iz tega avtomatično izpelje, da so interesi zaposlenih neka drugotna kategorija, ki jo je mogoče upoštevati le, če ne posega v profitni interes.

Načela, s katerimi se ZSDS strinja:
odsotnost imperativnega mandata,
osebna odgovornost člana,
samostojno glasovanje,
varovanje poslovnih skrivnosti.

ZSDS nasprotuje:
interesni »neodvisnosti« od sveta delavcev,
omejevanju neposredne komunikacije,
temu, da komunikacijo nadomesti predsednik NS ali poslovodstvo.

Ključna formula:

Predstavnik ni vezan na navodila sveta delavcev, mora pa ostati povezan z ljudmi, katerih interese zastopa.

zsds
združenje svetov delavcev slovenije

Razprava

- Zastopanje interesov zaposlenih in odgovorno odločanje
- Komunikacija in varovanje zaupnih informacij
- Izbira predstavnikov in odgovornost do sveta delavcev
- Drugo

zsds
združenje svetov delavcev slovenije

Sklepno stališče ZSDS

Posebnost delavskega predstavnika ni v tem, kdo ga izvoli, ampak v tem, katere interese mora v proces odločanja prinesti.

zsds
združenje svetov delavcev slovenije

2. Predstavitev direktive (EU) 2023/970 o preglednosti plačil

zsds
združenje svetov delavcev slovenije

Zakaj je direktiva pomembna za svete delavcev?

Ključni cilj direktive ni zgolj razkriti informacije o plačah, ampak zagotoviti, da so sistemi določanja plač:

- pregledni,
- objektivni,
- spolno nevtralni

in da omogočajo preverjanje načela enakega plačila za enako delo oziroma delo enake vrednosti.

Preglednost plačil po novi ureditvi **ni več samo individualno razmerje med delavcem in delodajalcem.**

Predstavniki delavcev dobivajo izrazitejšo informacijsko, analitično in nadzorno vlogo.

zsds
združenje svetov delavcev slovenije

Sveti delavcev že imajo pristojnosti na področju plač

Svet delavcev ima že danes pomemben vpliv na institute, ki neposredno vplivajo na višino plače:

- **skupno posvetovanje o sistemizaciji delovnih mest** – 94. člen ZSDU,
- **soglasje k merilom za ocenjevanje delovne uspešnosti** – 95. člen ZSDU,
- **soglasje h kriterijem za napredovanje** – 95. člen ZSDU,
- **splošna pristojnost za spremljanje izvajanja zakonov in kolektivnih pogodb** ter predlaganje ukrepov v korist delavcev – 87. člen ZSDU.

Direktiva obstoječim pristojnostim dodaja nova orodja in nov pomen.

zsds
združenje svetov delavcev slovenije

Prva velika novost: kako vrednotimo delo

Direktiva odpira vprašanje **dela enake vrednosti**.

Pri vrednotenju dela so pomembna zlasti merila:
- znanje in spretnosti,
- trud oziroma napor,
- odgovornost,
- delovni pogoji
- ter po potrebi druga relevantna merila.

Merila za presojo vrednosti dela bodo morala biti dogovorjena s predstavniki delavcev, kadar ti obstajajo.

zsds
združenje svetov delavcev slovenije

Druga velika novost: podatki, pojasnila in plačna vrzel

Od informacij k nadzoru plačnega sistema

Pri delodajalcih, za katere bo veljala obveznost poročanja o plačni vrzeli, bodo predstavniki delavcev lahko:

- dostopali do uporabljene metodologije,
- analizirali podatke,
- zahtevali dodatna pojasnila glede razlik v plačah,
- preverjali, ali so razlike objektivno utemeljene.

zsds
združenje svetov delavcev slovenije

Trenutek, ko postane vloga sveta delavcev posebej pomembna: 5-odstotna vrzel

Če se v posamezni kategoriji primerljivih delavcev pokaže najmanj **5-odstotna razlika v povprečni ravni plačil med ženskami in moškimi** in je delodajalec ne more utemeljiti z objektivnimi in spolno nevtralnimi razlogi ter je ne odpravi v šestih mesecih, je treba izvesti **skupno oceno plačil v sodelovanju s predstavniki delavcev**.

Svet delavcev tako ne bo samo prejemnik informacij, ampak sodelujoči subjekt pri analizi vzrokov in odpravljanju neupravičenih razlik.

zsds
združenje svetov delavcev slovenije

Zaključek

Za svete delavcev bo ključno znati pogledati v konkreten plačni sistem podjetja: kako so ovrednotena delovna mesta, katera merila se uporabljajo za napredovanje in delovno uspešnost, katere podatke imamo na voljo in ali lahko delodajalec ugotovljene razlike objektivno pojasni.

Dobro pripravljen svet delavcev lahko direktivo uporabi precej širše od samega vprašanja razlike v plačah žensk in moških – tudi kot vzvod za preglednejši in pravičnejši sistem vrednotenja dela in nagrajevanja.

V ZSDS bomo pripravili poglobljena izobraževanja na to temo. Vabljeni!

zsds
združenje svetov delavcev slovenije

3. Volitve v predsedstvo ZSDS